

Udsat. På Møltrup Optagelseshjem arbejder mænd sig ud af stoffer og alkohol og trækker de triste statistikker for deres køn i den rigtige retning. Før var de alkoholikere og vagabonder med ulykkelig opvækst. I dag rammer skilsmisser og ludomani også hårdt.

Mandefald

Af ANNE JENSEN SAND

Når der er lavvande i madskabet, tager Nuka Nielsen til den nærliggende by Vildbjerg og handler ind i MENY. Han lægger en spansk tortilla og et par Pepsi Max i kurven. De bløde flæskesvær er udsolgt hos slagteren, og det går ikke med de hårde, for tænderne er slidt ned til gummerne. Wienergryden fra Beauvais skal også med hjem. Der er både »kartofler og gulerødder«, som han siger.

Nuka Nielsen er adoptivbarn og kom som etårig fra Grønland til Danmark. Han bor i dag på Møltrup Optagelseshjem, en institution i Vestjylland for mænd med ondt i livet, hvor Weekendavisen møder ham. Nogle af mændene klarer at arbejde otte timer om dagen på dette sted, andre kun en enkelt. Nogle bor her et par dage, andre i årtier. Hjemmet er et helle i socialforsorgen, som de ikke skal føle sig forhastede til at forlade.

Hele dagen travler mændene mellem herregårdens længer, og når der er pause på værkstederne, stiller de sig i hjørnerne og får en smøg. Meget er uforandret, siden de første hjemløse mænd kom hertil i 1912. Stedet er stadig et kristent hjem også for dem, som ikke tror på Gud. Mændene har eget værelse, bliver ikke behandlet, men skal arbejde sig ud af deres dårligdomme. Her bor samfundets sårbare; før i tiden primært alkoholikeren og vagabonden med ulykkelig opvækst. Nu også flere, som er blevet knækket af en skilsmisse, og ludomaner og stofmisbrugere, som vokser i antal på den anden side af herregårdens hvidkalkede mure. Møltrups mænd er alle en del af mandekønens trøse statistikker. Mens kvinder kæmper for ligeløn og mod overgreb og sexismen, er mænd mere selvmordstruede, hjemløse, depressive, voldelige og rusmiddelafhængige. Hjemløsekurven er stadig ikke knækket, antallet af ludomaner er steget med 60 procent siden 2005, og flere og flere af de spilafhængige er ikke andet end teenagere. Det gælder også mændene på Møltrup.

Forskerne har flere bud på hvorfor. Bliver mænd skilt eller mister deres arbejde, oplever de en hårdere social deroute. Tilbuddene i social- og sundhedssystemet passer ikke til dem. Traditionelle kønsmønstre gør dem dårligere til at række ud efter hjælp, og i stedet begynder de at medicinere sig selv med et misbrug. Mænd gifter sig oftere end kvinden på ny efter en skilsmisse, fordi de er så dårlige til at håndtere ensomhed, siger forskerne.

Nuka Nielsen har også følt sig alene. Han kan ikke huske hjemlandet Grønland, snakker ikke sproget, spiser ikke det samme som sine landsmænd og kom derfor aldrig rigtig ind i varmen hos dem. Der kom ikke noget ud af det, når han spurgte sin danske adoptivmor om sit ophav. »Som barn kunne jeg slet ikke snakke med nogen om Grønland. Jeg har haft en sindssyg barndom. En mærkelig ensom barndom. Det var sådan et ingenmandsland, jeg befandt mig i. Så jeg prøvede at flygte fra følelserne ved at ryge og drikke. Jeg drak ikke så meget som barn, men begyndte at ryge som 13-årig. Så kom de hårdere stoffer til, og jeg begyndte at drikke for alvor i 80erne.«

Under opvæksten i Hvidovre var nyhederne fyldt med historier om Christiania. Den livlige hash-handel var ikke længere væk end en tur med toget, så han begyndte at handle med Bullshit-rockerne, fristadens pushere, og sælge stofferne videre selv. Senere flyttede han til Vesthimmerland i Jylland og fortsatte med at hænge ud i rockermiljøet. Han er røget ind og ud af psykiatrien. Engang lå han et halvt år på den lukkede.

Efter 11 år blev Nuka Nielsen smidt ud af sin jyske bolig, fordi den skulle totalrenoveres. Det trak ind ad de fem vinduer, og den blev vurderet ubeboelig af kommunen. Ude i haven ligger hans første hund, en rottweiler, og hans sidste hund, en sort-hvid terrier, begravet.

»Jeg havde regnet med, at jeg skulle bo der, til jeg døde. Men nu er jeg rejst fra mine to elskede hunde.«

Værre endnu er følelsen af at være hjemløs, siger han. En officiel adresse på Møltrup Optagelseshjem er ikke det samme som at have sit eget sted, og den følelse »rider ham som en mare«. Derfor har han planer om at flytte til Aalestrup, hvor han kender optikerne, supermarkederne og genbrugsbutikkerne, men ikke byens beboere. Det er et trick, når man skal begynde forfra, siger han. Så kommer man væk fra det, der lokker, og man kan styre, hvem der kommer ind ad døren.

I dag er Nuka Nielsen 59 år gammel og har besluttet sig for, at kroppen ikke kan klare mere misbrug og forsømmelse. Han er plaget af gigt, men det vestjyske ekstil har hjulpet ham ud af alkoholen, stofferne og væk fra gangstativet. I årevis spiste han hverken morgenmad, middagsmad eller aftensmad. Han gik ikke i bad og vaskede aldrig sit tøj med sæbe. Det har han lært nu. Han har valgt ikke at få medicin for sine smerter, for han vil kunne mærke, når det gør ondt eller går bedre. Han tager heller ikke beroligende piller, for han vil kunne føle angst, glæden og tristheden.

»Jeg vil ikke flygte fra mit sind mere. Jeg vil være i kontakt med min hjerne og krop. Og når jeg er nervøs, ulykkelig eller bange, kan jeg bedre håndtere det, hvis jeg er ædru. Så det vil jeg være resten af mit liv.«

En beboer ligger på hospitalet, og han skal vi

»huske at samle tegneserier ind til«, bliver der sagt på morgenmødet. En anden samler fortsat på benzin, vasker sig i det, opbevarer det i alverdens gryder og beholdere. Ham »skal vi holde øje med«, lyder det.

Møltrups sønner

Midt i det mørke Vestjylland, på en herregård fra 1700-tallet, bor Nuka Nielsen og 115 andre mænd. Møltrups sønner bliver de kaldt. Her er rusmidler bandlyst, og alle har arbejdspligt. Den udfries i et af gårdens værksteder som i vaskeriet, køkkenet, kostalden, landbruget eller slagteriet.

De må ryge i opholdsstuerne og kan tage en pause fra personalet i deres selvbestaltede café, der er fyldt med cigaretpapir, tobaksrester og

sodavandsflasker. Når nattevagten går sin runde, glemmer hun ofte at tage overfaldsalarmen med. »Tager mændene med »antabussen« ind til Herning og falder i, skal de melde sig i receptionen, når de kommer hjem igen. Puste i alkometeret og sove rusen ud i »Svalens« små værelser, der indeholder en seng, en bibel og et lille bord. Her stoler man på hinanden, indtil der er grund til det modsatte.

På hjemmets værksted, Montagen, sidder et dusin mænd og samler æsker. De ordknappe, der på godt jysk »ætte ska i å avis«, og dem, der gerne vil snakke. Som 76-årige Kurt Andersen, der har boet på Møltrup i 30 år. Da han var yngre, overlevede han på bistandshjælp og småjobs. Alkoholisme og et cykeltveri påbegyndte hans tur ind i socialforsorgen. Nu bor han på Møltrups

plejehjem, Lindely, og bruger sine dage i værkstedet og på at lægge perleplader.

Det var en anden tid dengang, siger han. Når der var frokostpause, knappede man et par bajere op for at få tankerne væk fra det fysiske udmattende arbejde. Ølstrangen tog overhånd.

»Måske det var på grund af kedsomhed. Så kom jeg her, og nogle gange har jeg haft lyst til at komme videre. Men ikke mere. Hvis jeg kommer ud, begynder jeg bare at drikke igen.«

Begravet i små, skinnende smykkeæsker i værkstedets modsatte ende sidder Kenneth Alsing. Han kom til Møltrup i maj sidste år, kort tid efter hans mor døde, som han havde boet med i knap 15 år. Tørsten efter øl eskalerede, da han blev endnu mere alene.

»Jeg boede næsten 15 år sammen med min mor, hvor jeg ikke havde noget liv. Og så gik hun hen og døde. Jeg har følt mig lidt udenfor i alle de år. Så fik min far mig herover.« På Møltrup kan mænd som Kenneth Alsing blandt andet bruge deres hænder i savværket. FOTO: TOR BIRK TRADS

Han var meget indadvendt. Øjnene bag de runde briller er venlige, men talen stadig forsigtig. Han drikker ikke mere, men det er de mange nye venner på Møltrup, der har hjulpet ham mest.

»Jeg har altid været i kontakt med min feminine side og kunnet snakke om mine følelser. Det er der mange herude, der kan. Og det burde man også som mand. Når vi drikker kaffe oppe i caféen, snakker vi meget om, at det gode ved det her sted er, at vi er ens. Ikke sådan med holdninger, men vi er her for det samme,« siger han.

Da moren gik bort, anede Kenneth Alsing ikke, hvor han stod. Han havde før prøvet at bo alene, men manglede redskaberne til det. I stedet for at betale huslejen drak han den op. Havde han problemer, gik han ned på det nærmeste værtshus. Tog på ugelange byture for at vågne op og sætte gang i reparationspromillen igen. Den frygt sidder stadig i ham. Frygten for at falde i, hvis han flytter herfra.

Han ved ikke, hvorfor det gik, som det gik. Måske var han ikke rustet til livets praktiske gøremål hjemmefra. Måske handlede det om, at storebroren inviterede ham på diskotek for første gang som 14-årig. Han lærte ikke at drikke med mådehold til familiefester og i trygge omgivelser. For ham var storebror den voksne.

»Hvis der er nogen omkring en, der drikker, så vil man ikke føle sig udenfor,« siger han.

Fluer i hovedet

Det omgivende socialsystem vil gerne have udsatte i egen bolig så hurtigt som muligt. »Housing first« hedder strategien. Det er også planen for Møltrupbeboerne på sigt, men først og fremmest skal de have noget at koble deres identitet på, siger forstander Ebbe Larsen, der inviterer indenfor i herregårdens ældste og mest adelige gemakker. Mændene skal have et arbejde. Så de kan kalde sig for tømrer, landmand og en af Møltrups mange sønner i stedet for at blive beskyldt for at være endnu en doven Robert eller en flasko.

Kvinder bor her ingen af. Et rent mandemiljø er et blødt miljø, siger forstanderen. Mænd bliver mildere og mindre territoriale, når der er et fåtal af kvinder omkring dem. »Vores mission er at myndiggøre mændene, så de kan gøre oprør mod de bedrevende og autoriteterne. For at den enkelte mand til sidst siger: 'I er rådgiverne, men det er mig, der tager beslutningerne i mit liv',« siger han.

22-årige Casper styrer selv sine dage. Allerhelst begraver han sig i arbejdet på savværket, for så kan han styre sine tanker. Efter mange år på stoffer, primært kokain og amfetamin, er kroppen fortsat i højt beredskab, og han har svært ved at sove om natten. Han skal trættes fysisk, for er han ikke udmattet, når han går i seng, dukker fristelserne op på ny.

Inden han kom til Møltrup, var han indlagt på en psykiatrisk afdeling. Forinden havde han holdt sig vægen i dagevis ad gangen, fortæller han. Han begyndte at høre stemmer og se skygger.

»Det er svært at forklare, men der fårer fandme 1000 fluer rundt inde i hovedet på én. Kommunen foreslog, at jeg skulle starte i misbrugsbehandling. To timer om ugen hvor du sidder og snakker med en eller anden tosse, der slet ikke ved noget om, hvad der sker ude i den virkelige verden. Det holder jo ikke en meter. Jeg bruger arbejdet som terapi.«

Han viser rundt i savværkets store lade, der bugner af maskiner og tømrer. Her saver han enorme træstammer til planker og brædder. Rydder op, pakker ordrer til kunderne på egnen og passer halmfyret i weekenden.

Da han var yngre, hang han ud med dem, der var ældre end ham selv. Han røg hash for første gang som 12-årig og tænkte, at »det var pissfedt«. Misbruget blev til hverdag, for på stoffer kunne han drikke ti gange så meget og holde sig vægen ti gange længere. Han følte sig uovervindelig. Med rusmidlerne kom kriminaliteten og fængselsophold for vold, brandstiftelse og tyveri, »latterlige ting«, som Casper kalder dem.

Allerede som 18-årig var han blevet smidt ud hjemmefra. Det kan Casper godt forstå, og i dag bakker hans forældre ham ubetinget op. Men han er ærgerlig over at være gået glip af så meget. Et godt forhold til resten af familien, fødselsdage og morens bryllup. Det får han ikke noget ud af at tænke på, siger han, for dengang »var han helt på månen«.

I stedet for at gå hjem fra Møltrups savværk klokken ti om aftenen, som Casper gjorde i starten, går han i dag omkring klokken syv. Hovedet er blevet nemmere at kontrollere. Han kan stadig ikke finde ud af at læse, skrive eller regne, men bruger nu sine hænder.

»Når kunderne kommer og henter træ, og der bare er styr på det, er det jo det fedeste. Man får sådan en stolthed. Kommer der nye unge herude, viser de andre dem hen til mig. Så kan jeg fortælle dem, at der er en anden vej end stofferne. For det var der ikke nogen, som fortalte mig.«

Han er også begyndt at drømme. »Det havde jeg ikke gjort i flere år. En nat vågnede jeg, badet i sved og var fuldstændig forvirret. Nu drømmer du, sagde sygeplejersken, og det er, fordi kroppen er blevet indtastet af liv normal igen.«